

† TIMOTEI
DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL ARADULUI

*Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini,
binecuvântare, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru
Iisus Hristos*

Cinstiți credincioși și credincioase,

În acest an, ca de altfel și în cei precedenți, întâmpinăm Crăciunul în mireasma sărbătorilor, atât a celor obișnuite acestui răstimp, cât și a celor bisericesti, într-o frumoasă împletire în farmecul iernii, care dincolo de înghețul ce vrea să pătrundă și în sufletele oamenilor, aduce căldura soarelui spiritual. Postul Crăciunului e o vreme de avânt duhovnicesc ce încununează și sfârșitul unui an, spre sporită râvnă în lucrarea binelui în cel următor. Rugăciunea și cumpătarea în toate sunt practicate cu zel de bunii credincioși drept întărire a comuniunii între ei și care o cere pe cea cu Dumnezeu. În curgerea zilelor de post sunt statornicite sărbători, ca Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, sau cele ale sfinților, între care a celor ce se bucură de o cinstire deosebită din partea poporului dreptcredincios, ca de pildă Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul Bisericii și Țării noastre, Sfântul Ierarh Nicolae, Sfânta muceniță Filoteea, toate la un loc întreținând simțământul de pregătire duhovnicească pentru prăznuire. Astfel, acum câteva zile am luat aminte la târnosirea altarului Catedralei Mântuirii Neamului, de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, împreună cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în zilele următoare primind și binecuvântarea Preafericitului Părinte Teofil, Patriarhul Ierusalimului, cunoscând că monumentală biserică poartă hramul celui dintâi chemat la apostolat de către Mântuitorul, totodată creștinător al strămoșilor noștri, ceea ce dovedește vechimea misiunii apostolice pe pământul țării noastre. De asemenea, preoții și credincioșii eparhiei au participat la sfințirea operei iconografice a noii Catedrale arădene, act ce arată cinstirea sfințelor icoane temeluită pe însăși învățătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu spre mântuirea oamenilor. Este și biruința icoanei Ortodoxiei, nutrind mereu conștiința că, Domnul a luat chipul nostru, spre a-l reface după căderea în păcat spre a dobândi asemănarea cu Creatorul. Între cele două momente menționate ca într-o cronică a Bisericii și a țării, sfințirea și binecuvântarea a două catedrale, s-a sărbătorit și Ziua Națională a Patriei,

subliniind cu aceasta faptul că adevăratele făuriri ale neamului sunt rodul unității de cuget și simțire a celor de o credință, limbă și voință. Viața bisericească în mod firesc contribuind la orânduirea celorlalte planuri ale activității întregii obști, îndrumarea trebuie să aibă pecetea adevărului, păzind mereu dreptarul credinței. Orientarea altarelor bisericilor spre Răsărit este edificatoare în această privință. Mersul soarelui confirmă realitatea legilor neschimbate ale universului, armonia întregii creații, scopul spre care aceasta trebuie să tindă urmând voința divină. Purtarea creștinului ține seama așadar de Soarele călăuzitor cu lumina minții și căldura inimii în împlinirea poruncilor sfinte spre desăvârșire. Solstițiul iernii încă vestește aceea că razele binefăcătoare ale astrului zilei își măresc puterea îmbrățișând întreg pământul, luminând mintea și încălzind inima celor ce îl locuiesc. Iată cadrul în care se înscrie sărbătoarea Crăciunului ca și celelalte care o urmează, adică Tăierea Împrejur a Pruncului Nou-Născut, într-o unitate cu înnoirea anului, mai apoi Boboteaza. Desigur că și casele creștinilor, înțelegând pe toți ai lor în eoul Centenarului Marii Uniri, primesc icoana arătării Sfintei Treimi și Crucea de Bobotează, pregătite și pregătiți fiind potrivit măreției zilelor de praznic pentru sfințire.

Lubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Temeluindu-se pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, atât imnele religioase, cât și colindele sau diferitele creații populare privind praznicul Crăciunului, ca de pildă Vicleimul, fac trimitere constantă la Răsărit ca noțiune mult cuprinzătoare. Astfel, în limba noastră înțelesul verbului „a răsări” nu se limitează la aștrii ca apariție a lor pe cer sau ivire la orizont, ci și la faptul de a ieși din pământ, a lua ființă, a se naște, a apărea, a se ridica deasupra altora, a crește, a începe o viață nouă și altele, iar ca denumire arată însuși faptul, punctul cardinal de unde răsare soarele, ținutul așezat în partea aceea sau însăși persoana aparținătoare.[1] Primește și un înțeles religios a unui loc minunat cum este raiul sau poarta dinspre răsărit a Templului din Ierusalim. De pildă Biblia prevede că ”Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden spre răsărit, și a pus acolo pe omul pe care-l zidise. Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsără din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului.”[2] În altă parte, în contextul nașterii Domnului mai presus de fire, profetul urmându-și călăuza are următoarea viziune: „Apoi m-a dus la poartă, la poarta dinspre răsărit și iată slava Dumnezeului lui Israel venea dinspre răsărit; glasul Lui era ca glasul de ape multe și pământul strălucea de slava Lui... Și slava Domnului a intrat în templu pe poarta care este cu fața spre răsărit și m-a ridicat duhul și m-a dus în curtea cea dinăuntru și iată slava Domnului umplea tot templul... Apoi m-a dus bărbatul acela înapoi la poarta cea dinafară a templului, spre răsărit și aceasta era închisă. Și mi-a zis Domnul: „poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va

intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă.”[3] O mărturie însemnată despre răsărit este și aceea dată de magii călăuziți de stea spre a se închina Pruncului Împărat al lumii[4] prin care „poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședea în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.”[5] În sens metaforic termenul este folosit pentru Mântuitorul ca Soare al dreptății, Răsăritul cel de sus, care răsare în lume, pentru a lumina ca soarele ceresc și Luceafărul, cum au zis proorocii și apostolii. Numele Lui este Însuși Răsăritul.[6] Un imn folosit cu precădere la slujba hirotoniei și a cununiei lămurește tocmai această realitate: „Isaia, dănuiește; Fecioara a avut în pântec și a născut Fiu pe Emmanuel, pe Dumnezeu și Omul; Răsăritul este numele Lui, pe Care mărim-L, pe Fecioara o ferim.” Nu e de prisos a aduce și o precizare în legătura dintre Steaua Răsăritului, Soarele dreptății și personalitatea Mântuitorului și anume din partea Sfântului Ioan Hrisostom: „Să ne depărtăm de lucrurile pământești, că și magii atâta vreme cât erau în Persia, vedeau numai steaua; dar când s-au depărtat de Persia au văzut pe Soarele dreptății; dar mai bine spus nici steaua n-ar fi văzut-o dacă nu s-ar fi ridicat de acolo cu râvnă. Să ne ridicăm, dar, și noi.”[7] Într-o cuvântare la Nașterea Domnului același îndeamnă: ”Gândește-te ce mare lucru este să vezi soarele coborând din ceruri și alergând pe pământ și slobozind razele sale tuturor celor de aici... Gândește și socotește acum ce mare lucru este să vezi pe Soarele dreptății că sloboade din trupul nostru razele Sale și luminează sufletele noastre.”[8] Troparul Praznicului este edificator în tot acest context: „Nașterea ta, Hristoase Dumnezeu nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarele dreptății, și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus; Doamne, mărime Ție!” Dar și alte cântări bisericești și religioase arată măreția răsăritului prin care se descoperă însuși strălucirea Dumnezeirii Mântuitorului. De pildă, una din cântările slujbei Utreniei Praznicului este: „Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, Răsăritul Răsăriturilor, și cei din întuneric și din umbră am aflat adevărul; că din Fecioară S-a născut Domnul.”[9] Dintre colinde, multe reiau în vers cele ale imnelor, ca de pildă „Steaua sus răsare / ca o taină mare / Steaua strălucește / Și lumii vestește / Că astăzi Curata / Preanevinovata / Fecioara Maria / Naște pe Mesia” sau alta „Trei crai de la răsărit, / cu steaua au călătorit / Și-au mers până a stătut / unde Hristos s-a născut” și ”Nouă azi ne-a răsărit, / Mesia cel mult dorit / Domnul Iisus Hristos”.[10] „Soarele slavei Hristos”, „Soarele cel din Soare”, cum intonează imnul,[11] strălucește mereu peste întreaga lume, punând în lumină sfinte strădanii pe calea Răsăritului.

Dreptmăritori creștini și creștine,

Am privit pământul de la răsărit până la apus, de la miazăzi la miazănoapte, din vremurile înaintașilor și până astăzi cu nădejdea mântuirii spre viitor,

bineștiind că Dumnezeu dintru început a creat pe om ca tot ceea ce lucrează acesta să fie spre slava cerului. Prin darul lui Dumnezeu și munca omului, natura însăși își dă rodul care și el răsare spre îndestularea a tot ce are viață. Răsăritul arată locul Raiului de demult, a fericirii veșnice în deplină comuniune cu Dumnezeu, îngerii și sfinții. Nașterea Domnului înseamnă un Răsărit al zilei neînserate cum rostește rugăciunea,[12] adică a Împărăției lui Dumnezeu dincolo de mărginirea spațiului și timpului. În concordanță este renașterea adevăraților creștini, a celor care „de la Dumnezeu s-au născut”, cum afirmă și evanghelistul.[13] De aceea și praznicul aparține celor mici, copiilor și celor ce sunt ca ei sau trebuie să fie la fel pentru a se mântui cum învață Mântuitorul: „de nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor”[14]. Și Moș Crăciun vine prin nămeți pentru a împărți daruri pretutindeni, ocolind pământul, amintind de păstorii din locuri sfinte și de magii de la răsărit cu prinosul lor pentru Pruncul născut la Betleem. Daruri de lumină și căldură spirituală de la cel ce este însuși Soarele dreptății, Răsăritul Cel de Sus. Urmând obiceiurilor străvechi, lumea satelor le-a cultivat cu grijă, ele aducând bucurie la toate vârstele. Ținând seama de aceasta, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a socotit potrivit ca după „Anul omagial al unității de credință și de neam” să proclame anul 2019 „**Anul omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari)**” și „**Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești**”. Așadar, toți cei care trudesca pământul să dea cele trebuitoare vieții materiale și spirituale au nevoie de razele soarelui ce însuflețește totul. Poetul cântă: „Sfântă muncă de la țară, izvor sacru de rodire / Tu legi omul cu pământul în o sfântă înfrățire”.[15] În acest cadru Biserica se roagă stăruitor lui Dumnezeu: „Cel ce răsări iarbă animalelor și verdeață spre folosul oamenilor, adapă brazdele pământului și înmulțește roadele lui... Cel ce strălucești soarele peste cei răi și peste cei buni și dai timp senin și rouă bine-roditoare și bună întocmire văzduhului spre folosul zidirii Tale... Cel ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, strălucești lumina soarelui spre pământ... spre îndestularea și rodirea lui.”[16] Fie ca Răsăritul însuși să răspândească lumina și căldura întreținătoare a vieții prin credința mărturisită cu tărie, încununând praznicul care tuturor să le aducă sănătate și putere de lucrare, întru zile îndelungate spre mulțumirea lor deplină și spre slava lui Dumnezeu, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh. Amin.

Al vostru, către Domnul rugător și de tot binele doritor,

† TIMOTEI
Arhiepiscop al Aradului

- [1] Dicționar explicativ al limbii române, București, 1975, p. 777;
- [2] Facere 2, 8-9;
- [3] Iezechiel 43, 1-5; 44, 1-2;
- [4] Matei 2, 1-12; Canonul Înainteprăznuirii, Cânt. 6, 2;
- [5] Matei 4, 16; Canonul 1 al Nașterii Domnului, cânt. 9, 3;
- [6] Maleahi 3, 20; Luca 1, 78; II Petru 1, 19; cf. Pr. Dr. Ioan Mircea, Dicționar al Noului Testament, București, 1984, p.410;
- [7] Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, în Scrieri, part. a treia, trad. Pr. D. Fecioru, în col. Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 23, București, 1994, Omilia VII, cap. V, p. 96;
- [8] Idem, Cuvântări la Praznice Împărătești, col. Izvoarele Ortodoxiei, vol. 5, București, 1942, p. 1-2;
- [9] Svetilna;
- [10] Prof. Ioan Brie, 73 Colinde, Cluj-Napoca, 1980, pp. 30, 32, 45;
- [11] Vecernia din 23 decembrie, Stihovna, stih 3 și Slava...;
- [12] Liturghier, Imnul după Sfânta Împărtășire, cf. Canonul Învierii, cânt. 9, stih 3;
- [13] Ioan 1, 13;
- [14] Matei 18, 3;
- [15] Vasile Alecsandri, Plugurile, ciclul Pasteluri, vol. Poezii alese, București, 1990, p. 194;
- [16] Liturghier, Ectenie la vreme de neplouare și de neconținere a ploilor.